

Türk Tabipleri Birliği, domuz gribi ile ilgili güncel gelişmeler doğrultusunda, Prof. Dr. Murat Akova ve Doç. Dr. Alpay Azap'ın katılımıyla bir basın toplantısı düzenledi. Akova ve Azap'ın domuz gribi hakkında en çok sorulan sorulara verdikleri yanıtlar şöyle:

Domuz gribi hakkında kısa bilgi...

Pandemik İnfluenza A (H1N1) virüsünün neden olduğu domuz, kuş ve insan grip virüslerinin bir karışımı olarak karşımıza çıkmış olan yeni grip türüdür. İlk defa Mart 2009'da Meksika'da insanlar arasında görülmeye başlayan grip salgını hızla dünyaya yayılmış ve hatırlanacağı üzere Dünya Sağlık rgt (DSÖ) 11 Haziran 2009'da pandemi (faz 6) alarmı vermiştir. Geçen dönem güney yarı kürede görülen hastalık, kış mevsiminin gelmesiyle birlikte son haftalarda kuzey yarı kürede yayılmaya başlamıştır.

Hastalığın klinik seyri nedir?

Hastalığın klinik belirtileri mevsimsel gripten farklı değildir. Pandemik grip (H1N1) şu aşamada mevsimsel influenzadan daha ağır seyretmemektedir. Ancak hızlı yayılma özelliğine sahiptir. Mevsimsel influenzadan en önemli farkı toplumun büyük kesiminin daha önceden bu ve benzeri olan viruslarla karşılaşmamış olmasıdır. Bu nedenle dünya nüfusunun önemli bir kısmı hastalığa açıktır. Pandemik H1N1'in öldürme hızı binde 3-5 arasındadır. Bu normal influenzadan daha düşük bir orandır. Ancak hastalığa yakalananlar arasında belli gruplarda ölüm oranı normal influenzaya göre daha yüksektir.

Kimler daha çok etkileniyor?

Hastalığın bugüne kadarki seyri incelendiğinde, 6 ay-24 yaş arası çocuk ve gençlerin daha çok etkilendiği görülmüştür. Hamileler, hasta olan kişilerle ilk temas edebilecek hizmet grupları hastalıktan etkilenecek gruplar arasında sayılmaktadır. Hastalık 65 yaş üzerindeki kişilere kolay bulaşmamaktadır. Bunun 1918'de meydana gelen büyük salgın ile ilgili olduğu düşünülüyor. 1918'de meydana gelen grip salgınındaki virus bugünkü viruse çok benziyor. O virus 1950'lere kadar dolaştığı için 65 yaş üzerindeki kişilerin kısmi bağışıklık geliştirdiği kabul ediliyor.

Endişeli olunan nokta nedir?

Endişeler influenza A virusunun çok kolay yapı değiştirmesinden kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda, ilerleyen süreçte hastalığın seyrinin daha ağır olup olmayacağı hakkında kesin bir şey söylenememektedir. Geçtiğimiz yüzyılda yaşanan grip salgınlarında, başlangıçta hafif enfeksiyona neden olan virüsün sonradan daha öldürücü hastalık yapma yeteneğine kavuştuğu izlenmiştir.

Hasta olmamak için ne yapmalı?

Öncelikli risk grubu olarak ifade edilen çocuk-genç yaş grubunu hastalıktan korunması için kişisel hijyene dikkat başta gelmektedir. Okullarda hijyene, özellikle el hijyenine maksimum

önem verilmeli, eller sık sık yıkanmalıdır. Küçük yaş gruplarında eğer çocukların sık sık ellerini yıkamaları sağlanamıyorsa alkollü el dezenfektanları kullanılmalıdır. Okullarda, çocukların bir arada bulunmalarının zorunlu olmadığı sınıf dışı faaliyetler sınırlandırılmalıdır. Ne kadar çok farklı gruptan çocuk bir araya getirilirse riskin o kadar artacağı unutulmamalıdır. Okul gezileri sınırlandırılmalıdır.

Hastalık görüldüğünde, okulların kapatılması için bir ölçüt var mıdır?

Bunun için geliştirilmiş rakamsal bir ölçüt ne yazık ki yok. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), okul kapatma ve benzeri uygulamaların salgının başlangıcında yapıldığı takdirde infeksiyonun yayılmasını yavaşlatacağını dolayısıyla sağlık otoritelerine gerekli hazırlıkları yapmak için zaman kazandıracığını belirtmektedir. Bugün için ülkemizde gerçekleştirilen okul kapatma uygulamaları da aşı sağlanana kadar infeksiyonu olabildiğince sınırlı tutabilmek amaçlıdır.

Berber çalıştığımız birisinde ya da çocuğumuzun sınıf arkadaşında hastalık olunca ne yapmalı? Koruyucu ilaç almalı mı?

Hasta olduğu düşünülen kişilerle temas etmiş olanların rutin olarak bu virusun varlığı yönünden taranmasına gerek yoktur. Hastanın grip semptomları yönünden takip edilmesi yeterlidir. Ancak semptom çıkması durumunda hasta tedavi yönünden değerlendirilmelidir. Semptom gözlenen hastaların önemli bir kısmında da tedaviye ihtiyaç duyulmayacaktır. Uluslararası bilimsel kurumların hastalığa yakalanan herkesin tedavi edilmesine yönelik önerisi bulunmamaktadır. Belli bir takım risk faktörü taşıyan kişilerin tedavisi alınması gerekecektir.

Belirtileri neler ve görülünce/hasta olunca ne yapılmalı?

Pandemik grip (H1N1) in belirtileri mevsimsel griple aynı olup ateş, öksürük, boğaz ağrısı, baş ağrısı, kas ağrıları ve daha geri planda kalan burun akıntısı, ishal, bulantı-kusma gibi belirtilerdir. Hastalanan çocuklar okula gönderilmemeli, veliler bu konuda uyarılmalıdır. Hastalanan çocuklar hastalık tamamen iyileşene kadar -ki bu süre genellikle 7 gündür- evde tutulmalı, hastalığın daha uzadığı durumlarda ise ateş düştükten en erken 24 saat sonra okula gönderilmelidir. Hastalanan çocukların iyi beslenmesi ve bol sıvı alması sağlanmalıdır.

Halen var olan grip aşısı yeterli mi? Domuz gribi aşısı farklı mı?

Pandemik grip (H1N1) için geliştirilen aşı şu anda ABD, İsveç ve Macaristan'da kullanılmaktadır. Şu an Türkiye'de var olan aşı bir yıl öncesinin influenza virusüne karşı geliştirilen mevsimsel grip aşısıdır. Pandemik grip (H1N1) aşısının üretim çalışmaları Temmuz ayı başından bu yana devam etmektedir. Yaklaşık 5 bin civarında çocuk ve erişkinde denendiğini ve belirgin bir yan etkisinin izlenmediğini biliyoruz.

Tek bir aşı mı var, farklı aşılar mı var? Hangisi tavsiye ediliyor?

ABD ve Avrupa'da üretilen iki tip aşı var. Bu iki tip aşının etken maddeleri birbirinden farklı. Birinde zayıflatılmış canlı virüs var diğeri ise ölü virüs içeriyor. Aşılar içerisinde üç önemli madde var. Bunlardan birisi, antijen denilen vücutta esas bağışıklığı sağlayacak olan virüsün parçasını içeren kısım. İkinci madde ise ABD'de olmayan ve Avrupa'da olan adjuvan denilen ve aşının bağışıklık yapma gücünü artıran madde. Aşılarda bu amaçla uzun yıllar alüminyum kullanılmıştı. ABD, var olan ancak bilimsel olarak kanıtlanmış bulunmayan iddialar nedeniyle, aşıların içinde adjuvan madde kullanılmasına izin vermiyor. Adjuvanların çok nadir olarak alerjik reaksiyonlara yol açtığı, bazı romatolojik hastalıklar gibi istenmeyen bazı yan etkilere yol açtığı öne sürülüyor. Bu nedenle de ABD'de hukuki olarak sorumlu tutulan çok sayıda dava olduğu için bu maddenin aşılarla konulmasına izin verilmiyor. Avrupa'daki aşıların içinde adjuvan maddesi var. Bu aşılar 5 büyük firma tarafından üretiliyor. Türkiye'ye gelecek aşıların içerisinde büyük olasılıkla bu madde olacak. "Bunun bulunmasının bir zararı var mı" sorusuna kesin bir yanıt verilemiyor ancak Avrupa Birliği'nde adjuvanlı (sequalen veya alüminyum) aşılar yıllardır uygulanıyor ve ciddi bir yan etki hali hazırda bildirilmiş değil. Ama bu sadece Türkiye'ye özgü bir şey değil, ABD dışındaki tüm ülkelerdeki aşıların içerisinde adjuvan maddesi olacak. Üçüncü madde ise cıvalı bir bileşik. Aşının, başka mikroplarla kontamine olmasını, bulaşmasını engelleyen koruyucu bir madde. ABD'deki aşıların içerisinde bu da bulunmuyor. Cıva olması çok da bir önem taşıyor. Çünkü, arka arkaya çok dozda aşı yapıldığı takdirde, vücutta birikip özellikle çocuklarda bir takım rahatsızlıklara yol açabiliyor, ancak tek doz yapımında bir sorun bulunmuyor.

Aşıların yan etkileri söylendiği gibi mevcut grip aşılarından daha fazla mı?

Grip aşısı dünyada 50 yıldan daha uzun süredir üretilen bir aşı. Üretim tekniği teknolojinin de gelişmesiyle çok daha iyileşmiş olmakla birlikte temel olarak üretim basamakları on yıllardır hep aynı. Embriyonlu tavuk yumurtasından üretiliyor. Son yıllarda doku kültürlerinden de üretilse de bunların sayısı çok az. Dolayısıyla dünyada bu konuda ciddi bir deneyim ve birikim var. Domuz gribi aşısının mevsimsel influenzadan daha fazla bir yan etkisi olduğu bugüne kadar tespit edilmedi. Ancak lokal yan etkiler olabiliyor; aşı yerinde hafif kızarıklık, aşı yerinin hafif ağrması gibi. Buna karşılık ciddi yan etkiler çıkması olasılığı son derece düşük ve mevsimsel grip aşısında beklenen yan etki oranından daha fazla değil. Ancak dünyada ilk kez böyle büyük bir kitlesel aşılama faaliyeti olacağı için milyonda bir ya da daha nadir görülen yan etkilerin de ortaya çıkma olasılığı da ihmal edilmiyor. Dünya Sağlık Örgütü bunları takip ediyor. Aşının kanser yaptığına dair söylenceler kesinlikle doğru değil.

Söylendiği gibi geçmiş yıllarda, 1950-60 larda yaşanmış olumsuz tecrübeler var mı?

Grip aşılarının üzerine haksız bir şekilde yapışıp kalan kötü şöhret, 1976 yılında ABD'deki aşılama sırasında sinir sistemini tutan bir hastalık olan Guillain-Barre hastalığının sıklığında bir artış tespit edilmesinden kaynaklanıyor. Ancak bu artışın aşılardan kaynaklandığı kesin olarak gösterilemediği gibi sonraki on yıllar boyunca grip aşılarının bu hastalığa neden olduğu

ispatlanamamıştır. Arada doğrudan bir nedensellik ilişkisi kurulamamıştır. Bu hastalık her toplumda 100.000'de 4-5 sıklıkta görülmekte ve viral infeksiyonlar tarafından da başlatıldığı düşünülmektedir. ABD'de aşı yan etkilerini takip eden kuruluş yıllar içerisinde yüz binlerce aşı uygulamasını değerlendirdikten sonra grip aşularının bu hastalık riskini artırmadığını tersine bir miktar azalttığını belirtmiştir.

Aşı yapımı nasıldır? Adjuvan etki nedir?

Aşı adjuvanla birlikte yapıldığı zaman bağışıklık potansiyeli çok daha yükseliyor. Birisi yüzde 70 bağışıklık kazandırıyor, birlikte olduğunda bu oran yüzde 90'a çıkıyor. "Adjuvana bağlı yan etki görülebilir mi" sorusuna da kesin yanıt verilemiyor, çünkü dünyada hiç bu kadar çok yaygın bir aşılama uygulanmadı. Nadir olasılıklar olacak diye insanların aşından mahrum kalması doğru değildir. Böyle bir yan etkinin olup olmayacağını şu anda bilmeden bu konuda spekülasyon yaratmak doğru bir yaklaşım değil.

Aşı olunmasını öneriyor musunuz?

Evet. Aşının faydası olası yan etkinin yaratacağı zarardan çok daha büyüktür. Bu nedenle yan etki olabileceği endişesiyle aşı yaptırmamak büyük hata olur. Çünkü aşının alternatifi hastalığa yakalanmaktır. Bunun sonuçları ise daha kötü olabilir.

Kimler aşı olmalı?

65 yaş altı tüm nüfusun belli bir öncelik sırasına göre aşılınması gerekmektedir. Sıranın başında hastalığa en açık kesim olarak nitelenen 6 ay - 24 yaş arasındaki kişiler, hamileler, altta yatan kronik hastalığı olanlar, hastalıkla öncelikli karşılaşabilecek hizmet grupları; sağlık çalışanları, itfaiye, güvenlik görevlileri vs. yer alıyor.

[PANDEMIC INFLUENZA A\(H1N1\) 2009 VACCINES IN THE EUROPEAN UNION](#)